

Tussen toerisme en migratie

ANNEKE JANSEN

In de constante verschuiving van culturen verandert de rol van de kunstjournalist. Dat lijkt een fijne open deur, maar het is toch wel opvallend hoe ook de journalist – toch een weldenkend mens die niet te bang is voor wat verandering, zou je denken – vast probeert te houden aan bekende structuren, de oogkleppen opzet en doordendert over de bekende weg. Deze kunstjournalist is daar geen uitzondering op. Tijdens *An Academy 2006*, een vijfdaagse cultuurbeschouwelijke *tour de force* in het kader van het Holland Festival 2006, begon ik me af te vragen waarom de confrontatie met culturele en artistieke diversiteit zo ontregelend is.

An Academy is een initiatief van theater Gasthuis en de onderzoeksgroep Art Practice and Development van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. De editie 2006 werd georganiseerd in samenwerking met het Holland Festival. An Academy is misschien het best te vergelijken met een snelkookpan waarin vijf dagen lang onder hoge druk wordt gediscussieerd over actuele onderwerpen op het gebied van de kunst- en cultuurbeschuwing. Dit jaar was het hoofdingrediënt ‘interculturele kunst’ en vanuit dat oogpunt werd dramaturg Erwin Jans uitgenodigd om als moderator de elf Academics over het glibberige pad van dit veelkantige onderwerp te leiden. Er waren gasten uitgenodigd, er werden voorstellingen bezocht en er werd veel gereflecteerd over de eigen instelling ten aanzien van andere culturen en kunstvormen. Vanuit het Domein voor de Kunstcritiek namen twee cultuurjournalisten deel aan deze interculturele onderdompeling, waaronder ik. De vraag die steeds maar weer boven kwam drijven tijdens deze ontregelende paar dagen en de maanden daarna, was: hoe kan het bedrijven van kunstjournalistiek in de 21^e eeuw worden gerechtvaardigd? Een verhaal langs vier voorstellingen en urenlange discussies in theater Gasthuis in Amsterdam en een vijfde voorstelling, een half jaar later, in het Moaser Theatre in Teheran.

[WOENSDAG 21 JUNI, 20.15 *Yotsuya Ghost Story*, Jossi Wieler, Stadsschouwburg Amsterdam]

Wie zich verdiept in het theoretische discours over interculturaliteit, ziet dat deze term alleen al de afgelopen jaren een ware odyssee heeft doorgelopen: het failliet van de één – multiculturaliteit – was nog niet afgeroepen of de beursgang van de volgende – interculturaliteit – werd alweer met luid trompetgeschal onthaald. En er is een hoop getheoretiseerd, gedebatteerd en geëssayeerd over interculturaliteit. De dag waarop ik naar het Gasthuis fietste voor de eerste ontmoeting rond An Academy spookte de vraag door mijn hoofd wat interculturaliteit nu precies inhield. Wanneer is een werk intercultureel? Als de makers verschillende achtergronden hebben? Het stuk? Het publiek? Alles? En hoe moet ik daar dan over schrijven als een uit de klei getrokken Achterhoeker? Mág ik daarover schrijven, of heb ik dat recht bij geboorte verspeeld? Wellicht zucht de gemiddelde lezer nu wanhopig over dit spervuur aan tamelijk voor de hand liggende vragen (het staat u overigens vrij dit stuk terzijde te leggen). Maar de complexiteit van het vraagstuk had zulke enorme proporties aangenomen, dat ik geen énkél antwoord meer kon formuleren – en daar zocht ik wel naar. Of in elk geval naar een structuur of ordeningsprincipe waarbinnen ik de informatie kon plaatsen en interpreteren. Misschien schuilt er in iedere kunstjournalist een kleine controlefreak, al was het maar omdat hij of zij telkens weer wordt geacht over de ongewoonste en meest uiteenlopende onderwerpen een toegankelijk stuk te schrijven. Een aantal weken tevoren had ik het boek *Interculturele Intoxicaties* van Erwin Jans toegestuurd gekregen. Daarin stelt hij onder meer dat cultuur minder te maken heeft met harmonie en geborgenheid, ‘dan met ontmoeting, conflict en onderhandeling. Die dynamiek is de vitaliteit van cultuur.’ Zeker, een ontmoeting zou het zijn de komende tijd. Op gezette tijden zou het waarschijnlijk ook wel een heus conflict worden... Naast performer Neske Beks, acteur Walter Bart (Wunderbaum), de regisseurs Carina Molier, Chaouki el Ofir en Bram de Sutter, artistiek leidster en danseres Nita Liem (Don’t hit Mama), theatervormgeefster Anne Karin ten Bosch, componiste Mayke Nas en kunstnares en ontwerpster Marion Tränkle waren Willemijn Lamp en ik als ‘cultuurjournalisten’ uitgenodigd. Een bont gezelschap dat – zoals al snel duidelijk werd – geen